

XI. Erdélyi Tudományos Diákköri Konferencia

– Kolozsvár, 2008. május 23-24.

A kar mint „védőkörlát”

Szerző: Ördögh Tímea Orsolya

Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Pszichológia és Neveléstudományok kara,

Pszichológia szak, I.év

Elérhetőség: timea.orsolya@yahoo.com tel. 0740701820

Témavezető tanárok:

Drd. János Réka

Egyetemi adjunktus

Babeş Bolyai

Tudományegyetem

janos.reka@pszicholo

gia.ro

Mezei Elemér

Babeş Bolyai Tudományegyetem

mezei.elemer@pszichologia.ro

1. Kivonat

Megtörtént már valaha az önnel, hogy hiába magyarázott valamit lelkesen, mégsem tudta felkelteni a hallgató figyemét? Vagy az, hogy akármennyire próbálták meggyőzni valamiről, valahogy mégsem tudott hinni neki? Kutatásunkal szeretnénk felhívni a figyelmet az elutasító magatartás negatív hatásaira. Ennek érdekében három korosztályt vizsgáltunk meg. Tudásszintmérések kimutatják, hogy amikor a hallgató összefonja a karját, nemcsak negatív véleményt alakít ki az előadóról, hanem kevésbé figyel is az elhangzottakra, amiből következik, hogy kevesebbet is fog megjegyezni (Allan Pease 2005). Sokan bizonygatják, hogy az összefont kar kényelmes testhelyzetet biztosít. Bármelyik gesztus kényelmes érzést kelt, ha magatartásunk egyezik vele, akár a meredt nyak vagy a merev hát is. Mint ahogyan azt eredményeink is mutatják a karkorlát figyelmünk nagy részét is elzárja, ezért érdemes többet megtudnunk róla.

2. Bevezető

A legtöbb emberi kommunikáció kézmozdulat, testtartás, testhelyzet és közeledés-távolodás útján jön létre. Kimutatták, hogy egy átlagos kapcsolat során érzéseinknek csak 7%-át fejezzük ki szavakkal, 93%-át különböző nem verbális csatornákon mutatjuk ki. Ez azt jelenti, hogy amennyiben nem tudjuk megérteni a testbeszédet gondolataink és érzéseink kb. 90%-át veszítjük el (Richard Woolfson 1996).

Az első testbeszédéről szóló könyv 1970-ben jelent meg Julius Fast írásai alapján. A testbeszéd szakszerű tanulmányozása terén, a huszadik század előtt Charles Darwin 1872-ben megjelent „The Expression of the

Emotions in Man and Animals”(Érzelemkifejezés az embernél és az állatoknál) című könyve tekinthető a legnagyobb hatású műnek. Jóllehet Darwin több, mint 100 évvel ezelőtt írt könyvet az ember és az állat érzelmeinek kifejezéséről, a szociálpszichológusok a legutóbbi időkig nem tértek vissza erre a témára (Forgach 1993). A mai kutatók Darwin számos gondolatát és megfigyelését hagyták jóvá szerte a világon.

Ekman (1960) kimutatta, hogy a kezünk és lábunk finom mozgásai által hordozott információ elegendő lehet arra, hogy a megfigyelőt tájékoztassa, vajon igazat mondunk-e.

A testi jelzések koordinációját írta le Schefflen (1974), aki pszichiátriai kezelésen részt vevő emberek interakciós mintáit figyelte meg. Észrevette, hogy a gesztusok és testtartások változásai szoros kapcsolatban vannak a résztvevők személyes szándékaival és stratégiáival. Az első pillantásra látszólag lényegtelen viselkedések, mint a babrálás (a nyakkendő, a haj, a ruházat stb. igazítása) a láb keresztbetevése stb. az interakció kritikus pontjain jelentek meg.

Számunkra a legérdekesebb kutatás azonban az összefonkar-geztussal kapcsolatos vizsgálat volt. Egy csoport amerikai diákot megkértek, vegyenek részt egy előadássorozaton, és mindegyiküket megkérték, hogy ne tegyék keresztbe a lábukat, ne fonják össze a karjukat, üljenek fesztelenül, kényelmesen. Az előadások után egy vizsgán kellett részt venniük. Számot adtak, hogy ki mire emlékszik a tananyagból, s az előadással szembeni magatartást is regisztrálták. Egy másik csoport azt az utasítást kapta, hogy szorosan összefonkarral üljenek az előadásokon. Az eredmények azt mutatták, hogy azok a diákok, akik összefonkarral hallgatták az előadásokat 38%-al kevesebbet sajátítottak el és őriztek meg emlékezetükben, mint a laza karhelyzetben ülők. A második csoport

azonban nemcsak kevesebbet jegyzett meg, hanem kritikusabban is vélekedett az előadókról és az előadásokról egyaránt(Allan Pease és munkatársai).

3. Hipotézisek - Az elutasító magatartás és hatásai

1. A „karkorlát” a figyelmünk nagy részét is elzárja, ezért ha karba tett kézzel figyelünk kevesebbet jegyzünk meg az elhangzottakból.

2. Az elutasító magatartás a tetszést is befolyásolja.

4. Célok

Célunk a karba tett kéz figyelemre és emlékezetre gyakorolt hatásainak feltérképezése.

5. Eljárás

A kísérletünkben résztvettek óvodások, V.és XII.-es tanulók. A gyerekeket a csoportokon belül két kisebb csoportra osztottuk, akik random módon voltak kiválasztva. A kísérletet egy tanteremben végeztük, ahol csak székek voltak padok nélkül. Az óvodásoknak mesefilmet mutattunk be, az V. osztály természetfilmet, míg a XII.-ik tudományos filmet látott. Az egyik csoportot megkértük, hogy üljön fesztelenül, ne tegyék keresztbe sem kezüket sem lábukat a filmnézés közben, míg a másik csoport karba tett kezekkel ült.

Az V. és XII.-ik osztályban film után mindkét csoport egy tesztet töltött ki, amiben voltak kérdések a film tartalmára vonatkozóan és a filmet is be kellett sorolnuk a megadott öt kategóriából egybe tetszés szerint. Pl. akinek egyáltalán nem tetszett és nem is érdekelte az az egyest jelölte be, míg

akinek nagyon tetszett és szeretne még hasonló filmet nézni az az ötöst karikázta. Az óvodásoknak meghatározott kérdéseket tettünk fel, amit szubjektív pontozók értékelték a „jó”, „nem pontos” és „nem emlékszik” kategóriák alapján. A kapott adatokat statisztikai módszerrel dolgoztuk fel eredményekké.

5. Eredmények és az eredmények értelmezése

A kísérletben összesen 77 személy vett részt, amelyből 31 óvodás, 23 ötödikes és ugyancsak 23 tizenkettedikes. Mindhárom csoporton belül két-két kisebb csoportot választottunk, az első csoportbeli gyerekek szabadabban ülhettek, csak úgy nem, ahogyan a másik csoport, vagyis nyitott magatartásban ültek, míg a második csoport az iskolások közül karba tette a kezét és sokan a lábukat is, ők képviselték az elutasító magatartást felvevő csoportot. Az óvodásoknál a kísérleti csoport feladata az volt, hogy szorosan tegyék hátra kezeiket.

Az óvodások közül sokkal több ismeretfelmérő kérdést válaszolnak meg helyesen azok, akik az első csoportban voltak, vagyis nyitott volt a magatartásuk. Az első csoportban a jó válasz pontszámának átlaga 6,93, míg a második csoporté 3,50. A szórásokban nincs nagy eltérés a két csoport között (az első csoportnál 2,017, míg a másodikonál 2,683). Az ötödikeseknél is jelentősnek bizonyult a két csoport közötti különbség. Amíg az első csoportnál a jó válaszok pontszámának átlaga 5,50, addig a második csoportban ez csak 3,64 (a szórás a két csoportban 1,931 és 2,656). A tizenkettedikesek csoportjaiban nem számottevő a különbség: az első csoportban 7,50, a második csoportban 8,18. A különbségek szignifikánsak az óvodásoknál ($p < 0,001$), az ötödikeseknél ($p = 0,066$), míg a

tizenkettedikeseknél nem ($p=0,176$). A kapott eredményekből azt is megtudjuk, hogy az elutasító magatartást felvevő személyek nem csak kevesebb jó választ adtak általában, hanem a második csoport szinte minden esetben negatívabban is vélekedett a bemutatott meséről vagy filmről. A kísérletben résztvevő óvodások közül az első csoportból 13 gyermek mondta azt, hogy „nagyon tetszett”, míg a második csoportból 40% (6személy) mondta, hogy „nagyon tetszett” neki a bemutatott mese, míg 9 mondta, hogy „tetszett” és egy gyermek állította, hogy „se nem jó se nem rossz” a bemutatott mese.

Az ötödikesek közül az első, nyitott magatartásban ülők közül, 66,7%-a mondta, hogy „tetszett” és 25,0%-a, hogy „nagyon tetszett” és 8,3%, hogy „se nem jó se nem rossz”. Azonban az ötödikesek a második csoportból pozitívabban értékelték a megtekintett mesét. 63,6% „nagyon tetszett”, 36,4% „tetszett”, azonban ezek a számok kis minta alapján jöttek ki, így nem általánosíthatunk.

A tizenkettedikesek az óvodásokhoz hasonlóan negatívabban vélekedtek a megtekintett filmről. Az első csoportból 25,0% jelölte be, hogy „nagyon tetszett”, 58,3% „tetszett” és 16,7% „se nem jó se nem rossz”, míg a második csoportból csak 9,1%-nak (1 tanuló) „nagyon tetszett”, 72,7%-nak „tetszett” és 18,2% szerint „se nem jó se nem rossz”.

Az eredményeket befolyásolhatta a kevés (100 személyen aluli) esetszám, az ötödikes szociálisan hátrányos helyzetben lévő gyermek és a diszgráfias, tanulási zavaros gyermek részvétele, a családi háttér és sok más nem vizsgált tényező.

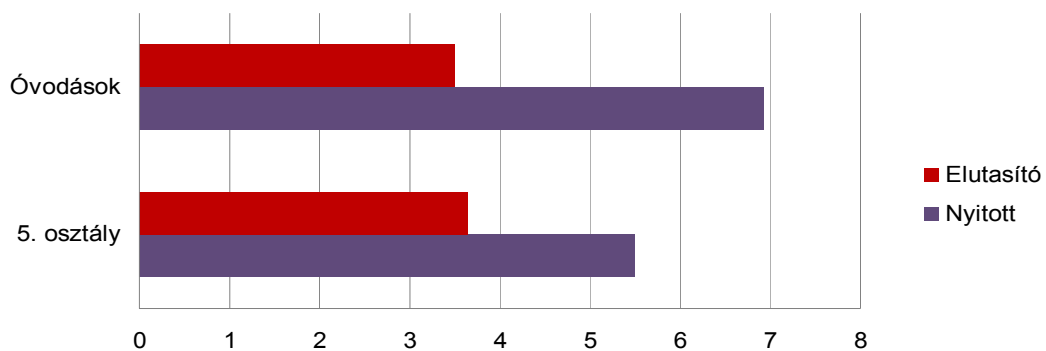
1.táblázat Válaszpontszám csoportonként

Iskolai szint	Csoport	Válaszpontszám	Szignifikanciaszint
Óvoda	Nyitott	6,93	0,0004
	Elutasító	3,50	
5.osztály	Nyitott	5,50	0,0663
	Elutasító	3,64	
12.osztály	Nyitott	7,50	0,1764
	Elutasító	8,18	

2.táblázat Vélemény csoportonként

Iskolai szint	Csoport	3. se nem jó se nem rossz	4.tetszett	5.nagyon tetszett
Óvoda	Nyitott	0%	13,3%	86,7%
	Elutasító	6,3%	56,3%	37,5%
5.osztály	Nyitott	8,3%	66,7%	25,0%
	Elutasító	0%	36,4%	63,6%
12.osztály	Nyitott	16,7%	58,3%	25,0%
	Elutasító	18,2%	72,7%	9,1%

1. ábra Jó válasz pontszám iskolai szinten belül csoportonként

Tehát feltevésünk, mely szerint a „karkorlát” figyelmünk nagy részét is elzárja beigazolódott és negatívabban is vélekedtek a tanulók. Ez az elutasító magatartás az óvodásokra volt a legnagyobb hatással, míg a XII.-es tanulókra a legkevésbé.

6. Továbbfejlesztési lehetőségek

Hasznos lenne megfigyelni, hogy más gesztusok vagy magatartások hogyan befolyásolják a figyelmet vagy akár az érzelmeket.

7. Könyvészet

1. Birkenbihl , V. F. (2007) *Testbeszéd - A testbeszéd megértése*

Trivium Kiadó

2. *Consultation magazin Pszichológia* 2004/5, Nonverbális

Kommunikáció cikke

3. Csepeli Gy. (2005) *Szociálpszichológia* Osiris Kiadó

4. Fiske, S. T. (2006) *Társas alapmotívumok* Osiris Kiadó, Budapest

5. Forgách I. (1993) *A társas érintkezés pszichológiája* Gondolat

Kiadó, Budapest

6. Pease, A (2005) *Testbeszéd* Park Kiadó

7. Pease, A. & Pease, B. (2006) *The definitive Book of Body*

Language New York, Bantam Books

8. Susan Quilliam (2007) *Testbeszéd* Független Média Kiadó

9. Woolfson, R. (1999) *Gyerek testbeszéd* Trivium kiadó